

3. Bronte A. The Tenant of Wildfell Hall. L.: Penguin Books, 1996. 258 p.
4. Bronte Ch. Jane Eyre. Oxford: Oxford University Press, 2000. 691 p.
5. Colgan J. Talking to Addison. L.: Harper Collins Publishers, 2000. P. 156
6. Hoover C. Verity. Grand Central Publishing, 2022. 368 p.
7. Maas S.J. Throne of Glass. New York City, USA : Bloomsbury YA, 2018. 432 p.
8. Muir Rae. Twice a bride. USA. Harlequin Books. 299 p.
9. Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets. London, England : Bloomsbury, 2014.
10. Stirling Jessica. The Dark Pasture. UK: Hodder and Stoughton. 1998. 398 p.

Лисенко Н.В.

*здобувач другого рівня вищої освіти,
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кочубей В.Ю.*

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У зв'язку зі зростаючою роллю іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації у сучасному глобалізованому світі володіння широким словниковим запасом є ключовою передумовою успішного спілкування та досягнення порозуміння між представниками різних культур. Особливої уваги заслуговує вивчення лексичних одиниць на позначення характеру людини, оскільки вони відображають базові поняття, пов'язані з особистісними якостями та міжособистісними відносинами. Розширення активного словника учнів у цій сфері сприяє розвитку їхніх комунікативних навичок, здатності до самовираження та розуміння інших людей.

Лексика на позначення характеру людини чи окремих характеристик людини викликала інтерес багатьох лінгвістів (Н. Грозан, Н. Курікалова, А. Трибуханчик М.М. Літвінова, тощо). В центрі нашого інтересу знаходяться ті лексичні одиниці лексико-семантичного поля “People’s Character”, які репрезентовані в підручниках англійської мови для 10 класу і відповідно входять до активної лексики старшокласників.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні та описі семантичних особливостей лексичних одиниць на позначення характеру людини, представлених у підручниках з англійської мови для 10 класу.

Семантичні особливості лексичних одиниць на позначення характеру людини становлять складну та багатоаспектну систему мовних засобів. Лексичні одиниці на позначення характеру людини формують складну систему взаємопов'язаних елементів, які можуть бути класифіковані за різними критеріями.

К. Дашкова зазначає, що лексико-семантичне поле – це з одного боку набір одиниць, що об'єднані семантичними зв'язками, а з іншого – польова структура, яка має ядро і периферію: при віддаленні від ядра слабшає зв'язок між ядерним

компонентом і семантикою одиниць поля. До ядра належать лексеми з прямим номінативним значенням, тоді як периферію формують одиниці з переносним значенням та стилістично марковані елементи [1, с. 57].

Для досягнення поставленої мети з підручників з англійської мови для 10 класу нами було виокремлено 89 лексичних одиниць на позначення характеру людини, використаних у 123 випадках у підручнику М. Нерсисян, О. Піроженко [5]; 60 лексичних одиниць, вжитих у межах теми “My Family and Friends” 86 разів у підручнику Л. Морської [4]; 80 одиниць, наведених у межах теми “People and Relationships” підручника О.Д. Карпюк [2].

Семантична класифікація лексичних одиниць на позначення характеру людини передбачає виділення наступних тематичних груп: моральні якості, інтелектуальні здібності, емоційний стан, ставлення до праці, соціальні якості. Порівняльний аналіз підручників Л. Морської та О.Д. Карпюк показав, що базовий набір прикметників для опису характеру в обох підручниках збігається на 80%, в той час як є відмінності у способах презентації та закріплення матеріалу.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця лексичних одиниць

Семантична група	Підручник Карпюк	Підручник Морської	Збіг
Моральні якості	honest, kind, generous, loyal, sincere, reliable	honest, kind, generous, loyal, trustworthy	✓ 4/6
Інтелектуальні здібності	clever, intelligent, wise, bright, smart	intelligent, wise, bright, brainy	✓ 3/5
Емоційний стан	cheerful, happy, optimistic, enthusiastic	cheerful, happy, joyful, enthusiastic	✓ ¾
Ставлення до праці	hardworking, diligent, ambitious, persistent	hardworking, industrious, determined	✓ ¼
Соціальні якості	friendly, sociable, outgoing, helpful	friendly, sociable, communicative	✓ 2/4

Семантична структура досліджуваних лексичних одиниць характеризується наявністю оцінних компонентів різного типу. Т. Коць зазначає, що оцінність може бути раціональною та емоційною, причому остання часто домінує в семантиці характерологічної лексики. Важливим аспектом є градація оцінних значень у межах лексико-семантичного поля “Характер людини”. Виділяють три основні групи лексичних одиниць: з позитивною, негативною та нейтральною конотацією [3, с. 18]. При розгляді слів на позначення рис характеру (підручник М. Нерсисян, О. Піроженко [5]) було виявлено наступне співвідношення: позитивна конотація – 61%, негативна – 22%, нейтральна – 17%.

У процесі дослідження було виявлено, що лексичні одиниці на позначення характеру людини характеризуються високим ступенем полісемії та багатозначності, що свідчить про складність та багатогранність досліджуваного явища (*the achiever, mean, gentle*).

Цікавим аспектом дослідження є те, що лексико-семантичне поле "Характер людини" включає не лише прямі номінації рис характеру, але й метафоричні та метонімічні перенесення: *The Life of the Party*, *The Lone Wolf*, *a shoulder to cry on* у підручнику М. Нерсисян, О. Піроженко [5].

Синонімічні відношення в межах лексико-семантичного поля "Характер людини" характеризуються особливою складністю та розгалуженістю. Антонімічні пари в системі лексичних одиниць на позначення характеру людини відображають бінарну опозицію позитивних та негативних рис характеру.

Лексичні одиниці на позначення характеру людини відображають культурно-історичний досвід народу та його світоглядні орієнтири та визначаються оцінними значеннями, полісемією, складними синонімічними та антонімічними зв'язками.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці вправ та завдань для відпрацювання та вживання у мовленні різних груп лексики на позначення характеру людини учнями 10 класів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дашкова К.В. Поняття "лексико-семантичне поле" і його структура. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. 2020. Вип. 33. С. 56–60.
2. Карпюк О.Д. Англійська мова (10-й рік навчання): підручник для 10-го класу закладів загальної середньої освіти. Рівень стандарту. Тернопіль: "Видавництво Астон", 2018. 256 с.
3. Коць Т.А. Оцінність як лінгвістична категорія: вербальна реалізація і стилістична диференціація. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2021. № 1 (29). С. 18–20.
4. Морська Л.І. Англійська мова (10-й рік навчання): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Профільний рівень. Тернопіль: Астон, 2018. – 288 с.
5. Нерсисян М.А., Піроженко А.О. "Англійська мова (10-й рік навчання, рівень стандарту)" підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ; Ірпінь: ТОВ "Видавництво "Перун", 2018, 192 с.

Мельник Ю.В.

здобувач першого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Скорейко-Свірська І.П.

INTERTEXTUAL PHRASEOLOGISMS AS LINGUISTIC SIGNS OF CULTURAL INFORMATION

One of the most important language functions is the cumulative one, which enables the process of accumulation and storage of information. At the same time, language is only a mechanism that facilitates the encoding and transmission of culture, and the text, as a constituent unit of language that stores information about history, ethnography, national psychology, national behaviour, etc., is a means of directly reflecting the spiritual world of a person.